

התפתחות קהילתית של בני נוער: שותפות לפעולה

תקציר

התפתחות קהילתית של בני נוער (Community Youth Development) היא מונח חדש יחסית, שמבוסס על שתי תפישות תיאורטיות של גיל הנערות: דגם התפתחות חיובית ודגם סיכון וחוסן. לאור התופעה ההולכת וגוברת של ניכור בני נוער וניתוקם מהחברה, קהילות בארצות הברית מנסות למצוא דרך לשלב את בני הנוער בסביבה תומכת אשר תסייע להתפתחותם החיובית. ולכן קהילות רבות מפעילות כיום תכניות המכוונות למעורבות ולהתפתחות חיובית של בני נוער, ותכניות מניעה המכוונות להתנהגויות אנטי-חברתיות. יחד עם זאת, תכניות רבות שפועלות בקרב בני נוער מכוונות למניעת התנהגויות שליליות ספציפיות ולא לשינוי כולל של אופי ההתנהגות. לאור זאת, הן אינן מקדמות את ההתפתחות האופטימאלית של בני הנוער והן אינן מהוות בסיס להימנעות בעתיד של התנהגויות שליליות.

תכנית אופטימאלית לבני נוער אמורה ליצור בסיס שיאפשר להם לקבל החלטות אשר תקדמנה התנהגות פרו-חברתית ותתרום להתפתחותם החיובית. חוקרים טוענים כי במוקד המאמצים של שילוב הנוער בקהילה אמורים לעמוד דוגמאות ודגמים של התפתחות חיובית ולכן על הקהילות לסייע לבני נוער לפתח קשרים, מיומנויות וכישורים חברתיים, על מנת שיהפכו להיות בסיס להתנהגות פרו-חברתית בעתיד. מטרה זאת דורשת העצמה של בני הנוער על מנת שהם יהיו שותפים לפעילות המבוגרים ולקהילות משימה. ולכן יש לאפשר לבני הנוער להשתתף באופן פעיל בעשייה קהילתית שתוביל אותם להצלחה, ולא רק תקנה להם מיומנויות וידע.

חוקרים מציינים כי שילוב בני נוער בסיכון בקהילה מפתח אצלם את תחושת החוסן, המוגדר: כיכולת לעמוד במצבי לחץ ובהשפעות שעלולות לסכן את התפתחותה הבריאה של האישיות. מחקרים על חוסן מצביעים על קיום גורמים הגנטיים שהופעתם חשובה ביותר לצורך ההתפתחות החיובית של בני נוער. לגורמים אלה יש השפעה כפולה: הם מורידים את הסיכוי לתוצאות שליליות בשל החשיפה לסיכונים וגם מעלים את הסיכוי של תוצאות חיוביות בעקבות קשרים חיוביים. מחקרים בנושא מצביעים על מספר גורמים הגנטיים המבטיחים חוסן והתפתחות חיובית: תכונות אישיות, כגון: הערכה עצמית ונטייה לקשרים חברתיים; קשרים אמוציונאליים עם המשפחה; קיום מערכות תמיכה חיצוניות: בית ספר, כנסיה וקהילה. אלה מחזקים את מאמצי ההתמודדות האישיים ומעניקים מערכת ערכים ומשמעות לבני הנוער.

שילוב בני הנוער בתוך הקהילה והחברה ממלא תפקיד התפתחותי חשוב ויוצר "נכסים התפתחותיים". סביבה פיזית חיובית היא תנאי הכרחי להתפתחות בריאה בגילאי הילדות והנערות. על מנת שניתן יהיה לממש את הפוטנציאל של כל נער, יש צורך במגוון רחב של נכסים התפתחותיים בהקשרים שונים של פעילויות הילד, למשל:

התקציר מבוסס על המאמר:

Perkins, D. F., Borden, L. M., & Villarruel, F. A., (2001). Community Youth Development: A Partnership for Action, *School Community Journal*, 11(2), 7 – 26.

משפחה, בית ספר, שכונה וקהילה. נוער בקהילה השותף בבניית קשרים בין-אישיים יהפוך להיות "נכס סביבתי" ולכן יש ליצור עבורו מגוון הזדמנויות לפיתוח מיומנויות ומסוגלות אישית. בנוסף, התפתחות קהילתית דורשת התמקדות לא רק במניעת הסיכונים אלא בפיתוח הצדדים החזקים של בני נוער. ולכן שילוב קהילתי אמור לספק לבני נוער מערכת יחסים בונה, חיובית ומעודדת שתאפשר להם להיות מעורבים בפיתוח עצמי ופיתוח קהילתי גם יחד.

הפרקטיקה של התפתחות נוער קהילתית דורשת התמקדות במיומנויות וכישורים ספציפיים. התאמת הפעילות לתוצאות אמת ומתן משוב אשר מתקיים בשיתוף פעולה מלא של בני נוער הפעילים בקהילה, ומעצבי מדיניות תורמת להתפתחותם. עקב כך, נרקמת מסגרת יחסי אימון ושיתוף פעולה בין בני הנוער לקהילה, מפני שהם מקבלים אפשרות לתרום ולהרגיש את עצמם שותפים לעשייה קהילתית. למעשה, נוצר מעגל שבו בני נוער תורמים לקהילות וקהילות מעצימות את בני הנוער באמצעות שותפות מלאה, שתורמת להתפתחותם הבריאה ולמימוש המלא של הפוטנציאל שלהם.

סיכומו של דבר, מחקרים מצביעים על כך, שבני נוער המשולבים בתוך קהילות שמעודדות התפתחות חיובית מתאפיינים בהערכה עצמית גבוהה יותר, בנטייה ללמידה למשך החיים, ביכול לקחת חלק בפעילות קהילתית לאורך זמן ובסיכוי גדול יותר לפעילות אלטרואיסטיות. לאור האמור לעיל, להתפתחות קהילתית של בני נוער ישנן מספר מטרות: פיתוח מיומנויות בתחומים: אקדמיים, חברתיים, רגשיים ותעסוקתיים. תחומים אלה תורמים לפיתוח זהות ומודעות עצמית גבוהה, רמה גבוהה של קשרים חברתיים, מערכת ערכים יציבה ורמה גבוהה של אלטרואיזם ודאגה לזולת.